

שיעור כללי

התם אונס הוה' – לביאורו של האונס במעשה דוד ובת שבע

נעסוק היום בעד"ה בביאור מה שנאמר בגמ' שבת שבע לא נאסרה משום ש'התם אונס הוה' ויש לדון הרבה מהו האונס שהיה שם והיכן הוא כתוב בפסוקים ויש הרבה נפק"מ בדיונים הללו. נעייין בסוגייתנו בסוגיות רבות נוספות בש"ס בדברי הפוסקים ובלשונות הפסוקים.

סוגייתנו

- יש לראות דברי הגמרא ט. למטה 'וכי תימא מעשה שהיה מפני מה לא אסרוה' עד ט: 'תני רב יוסף דברים המעורבין בינו לבינה'.
- וראה דברי הרשב"א בענין.
- וראה חידושי חשק שלמה [נמצא בילקוט מפרשים החדש].
 - ולהבין דבריו יש לראות דברי הגמ' בסנהדרין סט: 'ודורות הראשונים מנלן דאוליד' עד 'תדע דהא הווי לה ולד מעיקרא'.
 - ובענין מה שכתב ד'פיתוי קטנה אונס הוא'.
 - ראה מקור הדין בגמ' יבמות לג: במשנה 'שנים שקידשו שתי נשים' ובגמ' שם עד סוף העמוד.
 - וראה עוד מה שכתב הרמב"ם בהלכות אישות פ"ג הלכה ב' וראב"ד שם ודברי המגיד משנה שם.
 - ועוד בעיין בדבריו עיין בסנהדרין סט. בתוד"ה 'בידוע' והשווה לחידושי הר"ן שם וראה מ"ש בתשובת הרא"ש טז' א' ופירוש המיוחס לרש"י אבות פ"ה כא'.
- וראה עוד חידושי חתם סופר על שני התירוצים של הגמ'.

מקורות נוספים

- יש לראות גמ' שבת נו. המימרא השלמה של רבי שמואל בר נחמני בענין 'כל האומר דוד חטא אינו אלא טועה'.
- וראה תוס' שם ד"ה 'שהיה' וד"ה 'ליקוחין'. וראה מאירי שם.
- יש לראות המשא ומתן שהיה בין הרב שמואל יצחק הילמן למרן הרב קוק זצ"ל בשו"ת עזרת כהן סימנים ח'ו'.

חידושי הרשב"א מסכת כתובות דף ט עמוד ב

כל היוצא למלחמת בית דוד גט כריתות היה כותב לאשתו, פ"י גט גמור כדי שאם מת או גולה או נאבד במלחמה שלא תתעגן בשוב אנשי המלחמה ולא שב ובצינעא היו מגרשין כדי שלא ירגישו אחרים בדבר ויקפצו עליה לישאנה, ומה שהיו מביישים פני דוד הבא על אשת איש מיתתו במה כדאיתא במציעא (ני"ט א'), תנאי היא ולאיתן שאומרים שאשת איש היתה ולא אסרוה משום דאונס הוה, אי נמי מלבינים היו פניו לומר שאשת איש היתה לפי שלא גירש בפרהסיא אלא בצינעא, ומה שהנביא מקנטרו לפי שעשה שלא כהוגן שאינם מגרשין אלא שלא תתעגן ובטוחין היו בנשותיהן לנעול בפניהם, ורש"י ז"ל פ"י בענין אחר וזה עיקר.

רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק ג

הבא על הקטנה אשת הגדול אם קידשה אביה הרי זה בחנק והיא פטורה מכלום ונאסרה על בעלה כמו שביארנו בהלכות סוטה, ואם היא בת מיאון מכין אותה מכות מרדות והיא מותרת לבעלה, ואפילו היה כהן. כתב הראשון ד"ז"ל /א"ח/ לא ידעתי למה נאסרת על צעלה וישראל שרבי אמו פיתוי קטנה אונס הוא עכ"ל.

מגיד משנה הלכות איסורי ביאה פרק ג הלכה ב

קשה על דברי רבינו שבפירוש אמרו כאן דפיתוי קטנה אונס הוא ולא מצאתי מקום לרבינו על מה יסמוך בזה אלא מאותה שאמרו פ"ק דכתובות (דף ח' ט') אמר רבי אלעזר האומר פתח פתוח מצאתי נאמן לאוסרה עליו והקשו ואמאי ספק ספיקא הוא ספק תחתיו זנתה ספק אין תחתיו זנתה ואת"ל תחתיו ספק באונס ספק ברצון ותירצו לא צריכא באשת כהן ואיבעית אימא באשת ישראל כגון דקביל בה אביה קידושין פחותה מבת שלש שנים ויום אחד וסובר רבינו שהוא אפילו עדיין היא קטנה ואפילו את"ל דגדולה היא השתא אכתי איכא למשמע מינה דאם איתא דקטנה שזינתה ברצון אינה נאסרת על בעלה אפילו קיבל בה אביה קידושין פחותה מבת שלש שנים ויום אחד אכתי תרתי ספיקי נינהו ספק זינתה קטנה ספק גדולה ואת"ל גדולה ספק באונס ספק ברצון אלא לאו ש"מ שאפילו קטנה שזינתה ברצון נאסרת על בעלה ומש"ה ליכא אלא חדא ספיקא וסובר הוא ז"ל דהך סוגיא דפרק ד' אחין לאו בדוקא איתמר אלא בדרך דחייה לומר דה"נ מסתברא דאמרן לאו הכרח הוא דאנא אמינא לך דפיתוי דקטנה אונס הוא וכיון שמן המשנה עצמה היו למדין דהוחלפו הוא לא דקדקו בדין זה שם. זה נ"ל לדעתו ז"ל. וראיתי לקצת מן המפרשים ז"ל שדחו הא דרבי אלעזר דכתובות ואמרו דחדא ספיקא היא דהא טעמא דקטנה דמותרת משום דאונס היא הילכך כולה משום ספק אחד אתה בא להתירה ואין זה ספק ספיקא והם הקשו לדבריהם א"כ קיבל אביה קידושין כבר שית כבר שבע תתסר דחד ספק הוא ותירצו דקודם שנתארסה אי אתה צריך לטענת אונס כלל דאפילו את"ל דפיתוי דקטנה רצון הוא אפילו הכי שריא ע"כ דבריהם. ואין לי בדין זה הכרע אלא שמצאתי בירושלמי בסוטה פרק היה מביא סוטה קטנה אין אתה יכול דא"ר זעירא רבי יוסא בשם רבי יוחנן קטנה שזינתה אין לה רצון ליאסר על בעלה ע"כ שם. ומעתה צריכין אנו ראה גמורה לדברי רבינו ובקשתיה ולא מצאתיה:

תוספות מסכת סנהדרין דף סט עמוד א

בידוע שאין לו גואלים - וא"ת דמשמע דקטן בידוע שאין לו גואלים משום דאינו מוליד וכן בפ' אין בין המודר (גדרים דף לה:): זאת תורת היולדת בין גדולה בין קטנה ופריך קטנה בת לידה היא מאי קושיא הא אמרינן לקמן בשמעתין דורות הראשונים היו מולידים בח' שנים ויש לומר דאף ע"פ שבדורות האחרונים נתנו חכמים סימן להבאת שערות לקטנה בת י"ב שנה ויום אחד ולקטן בן י"ג שנה ויום אחד בדורות הראשונים שהיו ממהרים להביא שערות היה זמן גדולת מקודם הרבה והא דקאמר לקמן וכי עבד בצלאל משכן בר י"ג שנה הוה דכתיב איש איש ממלאכתו התם רוצה להוכיח על דורות הראשונים דאפילו כי אזלת בתר דורות דהשתא לפי שלא תרצה להוכיח שנחשבים גדולים בפחות א"כ בעל כרחיך בר תליסר שנין הוה

חידושי הר"ן מסכת סנהדרין דף סט עמוד א

אלא שעדיין קשה לפי שהוכיחו בגמרא שלפנינו שדורו הראשונים היו מולידים בני ח' שנים וא"כ היאך נתמעטו כאן קטנים שאין צריך לחזר אחריהם דאפשר דאולידו בן ח' או בן ט' דאין לומר שלאחר שנתנה התור' ירדה חולשה לעול' מיד שהרי לקמן למדו מבת שבע ועל כרחיך ילפינן מהתם דבני ט' אולידו. וי"ל דמאי דאמר' דדורות הראשונים אולידו מקמי גדולות היינו דוקא באותם שמוכרח לנו לומר כן מכח הפסוק אבל באחרים לא אולידו אלא בני י"ג שנה ויום אחד ואם ימצא קטן מוליד הוה מיעוטא דמיעוטא ולא חיישינן לו ואם יוליד הקטן על צד הזרות הוא מיד גדול דבנים הרי הם כסימנים וכדאיתא ביבמות. וכן לענין ביאת הקטן נחלקו ב"ש וב"ה דב"ש סברי ילפינן מדורות הראשונים וביאת בן שמנה הוה ביאה לחייב האשה וב"ה סברי לא גמרינן ואם היו הדורות בזמן התורה כך מה טעם שלא נלמוד מהם אלא ודאי יחידים היו באותן הדורות שאירע להם כך ואין ללמוד מהן שדיני התורה אינן אלא על הרוב. ולפיכך אמרו כאן בקטן שאין צריך לחזר אחריו אם יש לו גואלים שאין לחוש לאותו המיעוט ואף ב"ש מודים בזה אלא שלענין ביאתו ביא' הוא שנחלקו:

שו"ת הרא"ש כלל טז סימן א

וששאלת מאין לנו דבן י"ג שנה ויום אחד הוא בר עונשין אבל פחות מכן לא, דע כי הל"מ =הלכה למשה מסיני= הוא והוא בכלל שיעורין חציצין ומחיצין שהן הלכה למשה מסיני, דשיעור וקצבה לכל דבר נתן למשה בעל פה. וכן ההיא דבת שלש ביאתה ביאה פחות מכן לא. וכן בן ט' ביאתו ביאה ולא פחות. וכן סריס שהוא קטן עד כ' שנה הוא אז גדול אם נולדו בו סימני סריס ואם לא נולדו בו סימני סריס הוא קטן עד ל"ו שנה. כל אלו הלכה למשה מסיני הן. נאם אשר בן ה"ר יחיאל ז"ל.

פירוש רש"י על אבות פרק המשנה בא

בן שלש עשרה למנות. דכתיב איש או אשה אשר יעשו מכל חטאות האדם וגו' ואינו קרוי איש עד שהוא בן שלש עשרה וכלאשכחן התם ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה ואז היה לוי בן שלש עשרה שנה כשתחשוב צ' שנים שעשה יעקב צבית אל. נ"א בן שלש עשרה למנות דמי שהציא שתי שערות צא לכלל מנות דאורייתא דהלכה למשה מסיני היא ושיערו חכמים הבאת שתי שערות לשלש עשרה שנה לפיכך מכניסין אותו לקיים מנות ומאותו זמן ואילך מסתמא מחזקינן ליה צבתי שערות כלין רוב תינוקות

חתם סופר מסכת כתובות דף ט עמוד ב

גט כריתות וכו' יש לעיין וכי ללישנא קמא חטא דוד ח"ו. ונ"ל ללישנא קמא הי' גט על תנאי ובאמת כיון שלא חזר בסוף המלחמה נעקרו קידושי' למפרע כמ"ש פ"י והפלאה ועוד יש כמה סברות בענין זה. ומ"מ כיון שבשעת בעילה מעלה מעל באישה נאסרה לבעול ולבעל אי לא דאונס הוה וללישנא בתרא ס"ל גט כריתות הכרת כ' בלי שום תנאי:

תלמוד בבלי מסכת שבת דף נו עמוד א

אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: כל האומר דוד חטא - אינו אלא טועה, שנאמר ויהי דוד לכל דרכיו משכיל וה' עמו וגו', אפשר חטא בא לידו ושכינה עמו? אלא מה אני מקיים מדוע בזית את דבר ה' לעשות הרע - שביקש לעשות ולא עשה. אמר רב: רבי דאיתי מדוד מהפך ודריש בזכותיה דדוד; מדוע בזית את דבר ה' לעשות הרע רבי אומר: משונה רעה זו מכל רעות שבתורה, שכל רעות שבתורה כתיב בהו ויעש וכאן כתיב לעשות - שביקש לעשות ולא עשה. את אוריה החתי הכית בחרב - שהיה לך לדונו בסנהדרין ולא דנת. ואת אשתו לקחת לך לאשה - ליקוחין יש לך בה. דאמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: כל היוצא למלחמת בית דוד כותב גט כריתות לאשתו, שנאמר ואת עשרת חריצי החלב האלה תביא לשר האלף ואת אחיך תפקד לשלום ואת ערבתם תקח. מאי ערבתם? תני רב יוסף: דברים המעורבים בינו לבינה. ואתו הרגת בחרב בני עמון, מה חרב בני עמון אי אתה נענש עליו - אף אוריה החתי אי אתה נענש עליו. מאי טעמא - מורד במלכות הוה, דאמר ליה ואדני יואב ועבדי אדני על פני השדה חנים. אמר רב: כי מעיינת ביה בדוד לא משכחת ביה בר מדאוריה, דכתיב רק בדבר אוריה החתי.

תוספות מסכת שבת דף נו עמוד א

שהיה לך לדונו בסנהדרין - קשה לר"י דפ"ק דמגילה (דף יד: ושם) אמרינן גבי נבל דמורד במלכות לא בעי למדייניה ואוריה מורד במלכות הוה כדאמר בסמוך ויש לומר דודאי צריך לדונו ולידע אם הוא מורד במלכות אבל לעיין בדנינו ולעשות הלנת דין ולהמתין עד למחר אין צריך וכן משמע דבסנהדרין (דף לו. ושם) אמר שדן דוד את נבל בסנהדרין מויחגר איש חרבו וגו'.

ליקוחין יש לך בה - אף על גב דאפילו חטא נמי יש לו בה ליקוחין דהא אנוסה היתה ושריא לבעל וה"ה לבעול מ"מ ליקוחין יש לך בה משמע לא היה לך בה עבירה.

בית הבחירה (מאיר) מסכת שבת דף נו עמוד א

אף על פי שדיני המלכות דינים קבועים הם ויש לה רשות להרוג ביתר ממה שאין יד הסנהדרין שולטת להרוג כמו שיתבאר במקומו מ"מ כל שבא להרוג מצד כבודו ונקמתו ראוי לו לדונו בסנהדרין עד שלא יאמרו שיהו כעס או קנאה מביאין אותו לכך ומ"מ אם עשה אינו נענש והוא שאמרו את אוריה החתי הכית שהיה לך לדונו בסנהדרין ולא דנתו ואעפ"כ דרשו ואותו הרגת בחרב בני עמון מה עמון אי אתה נענש עליו אף אוריה וכו' מ"ט מורד במלכות הוה דקאמר ואדני יואב:

שו"ת עזרת כהן (ענייני אבן העזר) סימן ח' למרן הרב קוק זצ"ל

וצריך לברר איך הי' תוכן האונס, שזה ברור הוא שצריך דוקא אונס ממש, דהיינו או שתקפה באופן שלא היתה יכולה להושיע את עצמה, וצעקה ואין מושיע לה, או שסתם את פיה, ולא יכלה לצעוק, או שבא עלי' בכלי זיינו ואיים להמיתה אם תצעק, או אם לא תשמע לו. אבל חלילה לומר שאם הי' כאן רק יראת הכבוד שחשוב אונס, כמו שאגב שיטפא כתב זה כתר"ה, וישתקע הדבר ולא יאמר, דאפי' אונס ממון של כל ממונו ל"ה אונס בדבר ערוה, וגם לא בשאר איסורי תורה, כדקיי"ל ביו"ד סי' קנ"ז, וק"ו באונס של יראת הכבוד. ואם הי' בנ"ד, שהאנס הי' שר וגדול ומלוכב בבגדי שרד ואותות כבוד שאפשר להתירא ממנו יראת הכבוד, חלילה לומר שיחשב אונס, אם לא היתה תקיפה ממש, שלא הי' אפשר לה להנצל, או איום מיתה ממש. ... וכל הציורים של אונס הם לא בתקיפה כ"א ע"י איום ופחד מיתה. אבל כ"ז הוא בפחד מיתה ממש, אבל לא בחששא בעלמא, שהרי כתבו תוס' כתובות כ"ו ע"ב ד"ה ועל, דאסורה לבעלה ישראל בנחבשה ע"י נפשות, דחיישינן שמא נתרצית כדי למצא חן שלא יהרגנה, הרי שאע"פ שחששה מהריגה מ"מ כיון שלא היתה הסכנה לפני' הויה כזנתה ברצון, וק"ו ביראת הכבוד. והרי אפי' במקום מצוה גדולה, שדוחה באמת איסור עריות דקרקע עולם, ג"כ קיי"ל דמ"מ כיון שלא תבע אותה וכפאה, כ"א מעצמה עשתה להצלת הכלל, אסורה היא לבעלה, כדמוכח מאסתר בפ"ק דמגילה, מכאשר אבדתי אבדתי, כאשר אבדתי מב"א אבדתי ממך, עד עכשיו באונס ועכשיו ברצון, וכמש"כ בב"ש סי' קע"ח ס"ק ד', ולא תהא הצלת כלל ישראל חשובה כיראת הכבוד.

ובעובדא דדוד בודאי לפי ס"ד דגמ', דלא ידעי עדיין מהא דג"פ כתב לאשתו, חשב הש"ס שאיים עלי' שתחשב כמורדת במלכות, אם לא תשמע לו, וממילא הויה אונס דנפשות. ובודאי הויה מסתבר להו דוד אפי' אם היתה ח"ו תקלה באה לידי לא הויה שביק גם או לחסידותי' לגמרי, ולא יהי' גרע חלילה מעוברי עבירה דחמצן מותר, משום דכל כמה דאפשר לאהדורי למעט האיסור מהדרין, כפ"ק דחולין, וכיון דראויה היתה ב"ש לדוד ובדעתו היתה /היה/ לקחתה לאשה בקביעות, ודאי חשב מחשבות שלא תהי' אסורה עליו איסור עולם וגם שתהי' לו תקנתא בתשובה, וכיון דברצון הלא נאמר ע"ז בחגיגה ט' דהוה בכלל מעוות לא יוכל לתקון, חתר שתהי' באונס, ותהי' אח"כ מותרת, או לאורי' או לו, אם תשאר אשתו, דליהויה להו תקנתא בתשובה. ואף על גב דבהוליד איכא מעוות עכ"פ, מ"מ י"ל דחשב אולי לא תוליד, ולידה בזנות ל"ש דאשה מתהפכת ומזנה, ואולי ס"ד דנתהפכה ג"כ אלא דלא נתהפכה יפה יפה, ונתעברה, ועכ"פ אפילו בהוליד י"ל דחשוב מעוות ל"י לתקון רק כ"ז שהנולד באיסור הוא בחיים, אבל אם עשה תשובה והנולד מת ולא נשאר זכרו חשוב שנתקן, וכ"מ בחוה"ל שער התשובה, אבל ברצון לעולם קרי ל' מעוות ל"י לתקון, ועכ"פ לדידי' היתה אסורה איסור עולם, ובודאי לא חשב מעולם חלילה להכנס באיסור עולם, ודקדק לאיים עלי' בעונש מיתה של מורדת במלכות, והויה אונס גמור לפי הס"ד דגמ', רק במסקנא ל"צ לזה, שלא הי' כלל חטא, וכה"א דוד חטא אינו אלא טועה. אבל ח"ו לומר שמחמת יראת הכבוד יחשב אונס להתירה, לא תהא כזאת בישראל.

ונ"ד לע"ד צריך חקירה יפה אם היתה ממש אנוסה. ותמיהני שכתר"ה אומר שבא א"ח מזויין, ובדברי הרב השואל נ"י לא ראיתי זאת, רק כתב שהלכה לחצרה ואחד מאנשי הצבא אנס אותה, ואין לאל ידה להושיע. ובודאי כיון שהי' בעיר ולא נזכר שהי' המאנס מזויין צריך לחקור אותה אם צעקה, ולא באו עוזרים, או שהי' מקום של סכנה קרובה, ע"י צעקתה, או שהיתה עכ"פ מיואשת מעורה ע"י צעקתה לפי המצב, או שלא הניחה לצעוק, כי הרי יש לחוש שמא אלבשה יצרא מיד כשתקף אותה לפני התחלת ביאה

שו"ת עזרת כהן (ענייני אבן העזר) סימן י' [המשך הדיון בסימן ח']

ז. ומש"כ כתר"ה, שברור לו שאיש חיל המאנס הי' מזויין, משום שכן הוא דרכם, שהולכים תמיד עכ"פ ברומח קצר על מתניהם, ואנכי ג"כ אגיד לכת"ר שידענא כד הוינא טליא בזמן המלחמה הטורקית עם רוסיא, שהיתה עיר מולדתי מלאה חיילות שהלכו לשדי המערכה, ובבית הורי שי' ובחצרנו הי' מקלט למאות א"ח, מחיל המילואים, שתמיד לפנות ערב כשהי' באים הביתה, היו פורקים מעליהם את כלי זיינם, גם את החנית שעל מתניהם, והיו מטיילים מופשטים מכל כלי זיין, ועפ"ר היו דוקא נשמעים נבלות מצדם בעת שלותם זו, שקט לרשעים רע להם ורע לעולם, ויש לחוש שמא בנ"ד הי' ג"כ כמאורע זה. ועכ"פ לברורי אנו צריכים, אם האונס הגמור הוא דבר הנתן להאמן לפי המצב, עד כמה שידינו מגעת לברר. ומש"כ שיש עכ"פ מקום לפחוד שמא יש אתו כלי זיין, כל כה"ג לא מצינו שיחשב אונס כ"ז שלא ראתה שיש אתו כ"ז, ואיים עליה בו, דאם באנו לחדש חששות שאין רואים בעינים, אין לדבר סוף, ועל כל פחד קל יאמר עצל בתוך הרחובות ארצה. וכבר כ' [בנובי"ת] 1 ובח"ת 20 דאם חששות רחוקות היו דוחות את השבת לחשבם לפקו"נ היתה כל חכמת הרפואה בלימודה ונסיונה דוחה כהת"כ = כל התורה כולה = חוץ מהני תלת, שמא יזדמן חולה שיב"ס שיצטרך לרופא ולרפואה זו, אלא דכ"ז שאין הסכנה עומדת לפנינו, א"ז בכלל אונס, ואין לנו ללכת יותר מציור הרמב"ם ששלף חרבו וא"ל שאם תצעק יהרגנה וכיו"ב, ולא בחששות ופחדנות יתירות.

ח. ומש"כ כתר"ה שט"ס נפל בדבריו ובמקום דאפילו יראת הכבוד לאונס יחשב צ"ל דאפ"ל, אפריון אמטיי' שעכ"פ לא החליט דיראת הכבוד תחשב אונס. אבל באמת אי אפשר להעלות עה"ד שיראת הכבוד תחשב אונס, והרי אין אונס כ"א של סכנת נפשות ממש, שע"ז אמרה תורה וחי בהם ולא שימות בהם, ואיך תחשב יראת הכבוד אונס, וקיי"ל א"ח = אין חכמה = ואין עצה וא"ת = ואין תבונה = נגד ד', וכ"מ שיש ח"ה = חילול השם = א"ח = אין חולקין = כבוד לרב, ולא למלך, במקום שאין סכנת נפשות ממש. ובברכות במתני' דפרק אין עומדין אפילו המלך שואל בשלומו לא ישיבנו, ול"מ יראת הכבוד לשוויי אונס, אלא במלכי אוה"ע שיש שם סכנה ממש שמא יהרגנו, כמבואר שם /ברכות/ ד' ל"ב ע"ב וברש"י שם ד"ה אבל 3. ותמיהני למה יאמר מה שראי' היא מב"ש, והרי כבר כתבתי שאפ"ל שפיר שאיים עלי' שתתחייב מיתה אם תמרה בו, ואין אנו אחראים אם האיום הוא ע"פ הדין או לא, עכ"פ אונס הויה, ואפילו אם לא איים, חמת מלך מלאכי מות, סתם העברת רצונו של מלך, ובפרט במילתא דקפיד טובא כה"ג, היא סכנה ברורה. אבל אין מזה שום צד ראייה לומר דיראת הכבוד תחשב אונס לדבר שבערוה,

חלילה גם להעלות על הדעת להסתפק בדבר, דנפיק מיני חורבא ח"ו, כחששא דאין דורשין בעריות בשלשה, משום דתקיף יצרא, ובעשיית ספק כ"ד יוכלו ח"ו קלי דעת להתפתות, וזינח נא חביבי כתר"ה ספק זה מדעתו הטהורה. וזרים הם הדברים שאמר כתר"ר כיון שמורד במלכות לפ"ד התוס' דסנהדרין צריך למידייני' ל"ה עלי' אפילו צל של פחד, ואיך אפשר לומר כן וכי היתה ב"ש = בת שבע = מוכרחת לדעת את הדין שמורד במלכות צריך למידייני' וגם אם היתה יודעת ההיתה יכולה להיות בטוחה שעפ"ד לא תחשב למורדת במלכות, ובכלל ההיתה בטוחה אחרי רואה אז שהוא עושה עובדא כזאת נגד הדין, לפי הה"א שלא הי' גט כריתות שם, שיתנהג עם משפטה דוקא ע"פ הדין. וכבר כתבתי שכל האיום שציינתי איננו אלא לרווחא דמילתא, דבסתמא חמת מלך סכנה היא, במקום שיש מקום לומר שדעתו תקיפה בענין זה, ולא יעמד דבר נגדו, ואי אמר מלכא עקרנא טורא עקר טורא, ול"א שבמלכי ישראל אינו פוסק, אלא בשואל בשלומו, שלא ראינו ממנו אות של גזירה, מוקמינן אחזקה שיתנהג עפ"ד תורה, אבל במה דחזינן שעובר עד"ת ברצונו כי עז ודאי גם במלכי ישראל יש לחוש לסכנה. ואין זר ג"כ שנאמר שהי' איום ע"י השלוחים שלקחוהו, או שהשלוחים איימו עלי' בעונש מיתה, גם בלא דעתו, ובפרט שהרי עינינו הרואות שעל זה הפרט, שיגמור את הדין של מורד במלכות בלא דעת סנהדרין והפרטים הנצרכים לזה, הי' מקום לחוש, שהרי גם באורי' הי' זה כל יסוד החטא מה שהי' לו לדונו בסנהדרין ולא דנו, כדאמרינן שבת נ"ו, והיתה ב"ש יכולה ג"כ לחוש ע"ז שמא לא ידון אותה בסנהדרין גם אם הדין נותן שהוא צריך לכך. ועל עובדא כזאת, שסוף מעשה הוכיח שעשה כן ולא דן בסנהדרין, יאמר כתר"ה שלא הי' לה כל צל של פחד, אין זה אלא תימא. ודעת הטור"א הוא שלא כדעת תוס' בזה, אלא שא"צ לדונו כלל בפרטי הדין, אלא במקום שיש ספק אם הוא מלך צריך לדונו ולהחליט ע"פ סנהדרין שי"ל דין מלך, וזה הי' בעובדא דנבל, שהיתה המלכות מסופקת, גם במקום שיש ספק אם הדבר הנעשה היא מרידה צריך לדונו בסנהדרין להחליט שהיא מרידה, וכיון שהיא מרידה שוב הדין ביד המלך, והוא גומרו, והיה לה לחוש שמא יחשוב דוד שהמרידה היא ודאית, ועל מלכותו אין מקום ספק אז, והיתה הסכנה קרובה.

ומש"כ מאביגיל, אדרבא משם ראי' דיראת הכבוד לאו כלום היא, ומשור"ה לא שמעה לו, וסכנה לא היתה אז לפני', שלא שלח לקחתה כעובדא דב"ש, אלא הציע לפני' ברצונה, ורוח הקודש שבה החכימה אותה, שע"י הפיוס ישוב מהצעתו, ובמקום שבטוחים ע"י פיוס לא נחשב סכנה אפילו במלכי אוה"ע, וכד' מג"א סק"ד סק"א דאותו חסיד הי' בטוח שיקבל תשובתו, ומשור"ה לא השיב על שלומו של אותו הגמון. וק"ו שאותה צדקת, שהיתה מהנביאות, היתה בטוחה שיקבל אותו צדיק תשובתה, וכמו שהי', ובפרט בענין זה שנחה עלי' רוח"ק וצפתה למרחוק, כמו שהוכיחו מכאן במגילה פ"ק שהיתה משבע נביאות שעמדו לישראל. ועיי' בב"ח אור"ח סי' ס"ו שכתב דבמלך ישראל חשובה לכו"ע יראת הכבוד מניעת תשובה לשאלת שלום, ומ"מ אסור להפסיק בזה בתפלה, ול"ח אונס כלל, אפילו לגבי איסור דרבנן של הפסק תפילה, ואיך יעלה עה"ד שיחשב אונס לגבי עריות. ומה שיש מקום לתלות ביראת הכבוד שיחשב אונס הוא רק בגדר מיוחד, כגון אם טעתה האשה וסברה מצד יראת הכבוד שהדין הוא שאסור לעמוד כנגדו, וגוף הדבר הי' באונס, שזה הדבר נחשב לשוגג, ואין כאן איסור דאומר מותר מטעם דברי מוהרי"ק דאכתי הוי מעל באישה, אבל זה ל"ש כ"א כשהיה עצם הדבר ברצון, אבל כשהי' הענין באונס, אלא שמניעת העמידה והמלחמה נגד המאנס הי' ע"פ טעות, אינו נחשב למעל כלל גם באישה. והם הם דברי הנובי"ת סי' י"ח בעובדא דיד' שם.

שמואל ב פרק יא, א-כ

ויהי לתשובת השנה לעת צאת המלאכים וישלח דוד את יואב ואת עבדיו עמו ואת כל ישראל וישחתו את בני עמון ויצרו על רבה ודוד יושב בירושלם: ס
 (ב) ויהי לעת הערב ויגם דוד מעל משכבו ויתהלך על גג בית המלך וירא אשה רחצת מעל הגג והאשה טובת מראה מאד: (ג) וישלח דוד וידרש לאשה ויאמר הלא זאת בת שבע בת אליעזר אשת אוריח החתי: (ד) וישלח דוד מלאכים ויחקוה ותבואו אליו וישכב עמה והיא מתקדשת מטמאתה ותשב אל ביתה: (ה) ותהר האשה ותשלח ותגד לדוד ותאמר הרה אנכי: ... (כו) ותשמע אשת אוריח כי מת אוריח אישה ותספד על בעלה: (כז) ויעבר האבל וישלח דוד ויאספה אל ביתו ותהי לו לאשה ותלד לו בן וירע הדבר אשר עשה דוד בעיני ה': פ

שמואל ב פרק יב, א-יב

וישלח ה' את נתן אל דוד ויבא אליו ויאמר לו שני אנשים היו בעיר אחת אחד עשיר ואחד ראש: (ב) לעשיר היה צאן ויבקר הרבה מאד: (ג) ולרש אין כל פי אם כבשה אחת קטנה אשר קנה ויחיה ותגדל עמו ועם בניו יחדו מפתו תאכל ומפסו תשתה ויבחיכו תשקב ותהי לו כבת: (ד) ויבא הלך לאיש העשיר ויחמל לקחת מצאנו ומבקריו לעשות לארץ הבא לו ויחק את כבשת האיש הראש ויעשה לאיש הבא אליו: (ה) ויחר אף דוד באיש מאד ויאמר אל נתן חי ה' פי בן מות האיש העשה זאת: (ו) ואת הכבשה ישלם ארבעתים עקב אשר עשה את הדבר הזה ועל אשר לא חמל: (ז) ויאמר נתן אל דוד אתה האיש פה אמר ה' אליהי ישראל אנכי משחתיך למלך על ישראל ואנכי הצלתיך מיד שאול: (ח) ואתנה לך את בית אדניך ואת נשי אדניך בחיך ואתנה לך את בית ישראל ויהודה ואם מעט ואספה לך כהנה וכהנה: (ט) מדוע בזית את דבר ה' לעשות הרע בעינו בעיני את אוריח החתי הפית בחרב ואת אשתו לקחת לך לאשה ואתו הרגת בחרב בני עמון: (י) ועתה לא תסור חרב מביתך עד עולם עקב כי בזתני ותקח את אשת אוריח החתי להיות לך לאשה: ס (יא) פה אמר ה' הנני מקים עליך רעה מביתך ולקחתי את נשיך לעיניך ונתתי לרעיך ושכב עם נשיך לעיני השמש הזאת: (יב) פי אתה עשית בסתר ואני אעשה את הדבר הזה נגד כל ישראל ונגד השמש: ס

שמואל ב פרק ג, יד-טז

וישלח דוד מלאכים אל איש בשת בן שאול לאמר תנה את אשתי את מיכל אשר ארשתי לי במאה ערלות פלשתים: (טו) וישלח איש בשת ויקחה מעם איש מעם פלטיאל בן לוש ליש: (טז) וילך אתה אישה הלוח וככה אתחיה עד בחרים ויאמר אליו אבנר לך שוב וישב:

ד"ק שמואל ב פרק יג בענין אמנון ותמר

וזה המעשה היה עונש דוד על מעשה בת שבע ואוריה שבעונש שהוא נעשית בביתו זמה הבאה לידי חרב לקיים מה שאמר לו הנביא לא תסור חרב מביתך וכן בדבר אבשלום זמה וחרב הכל מדה כנגד מדה

שו"ת הרשב"א חלק א סימן אלף הפט

ואם תאמר א"כ מיכל בת שאול איך הותרה לדוד. זו אינה דומה לזו דהתם אנוסה גמורה היתה שאנסה שאול והשיאה לפלטי והיא על כרחא נבעלה וכענין אסתר אצל אחשורוש. אי נמי התם טעות גמור של הוראה היא שהורו לה בבית דינו של שאול דמלוה ופרוטה דעתו אמלוה. ועל הוראה זו נסמכה וטעות כזה כאונס הוא.